

Raport z projektu

„Ambasadorzy Lokalnej Zmiany”

Projekt „Ambasadorzy Lokalnej Zmiany” był inicjatywą skierowaną do młodych mieszkańców miasta, której celem było zwiększenie udziału młodzieży w procesach decyzyjnych oraz wzmocnienie kompetencji obywatelskich młodych ludzi. Projekt był realizowany przy wsparciu Fundacja Antares w ramach programu Erasmus+ i koncentrował się na rozwijaniu wiedzy o mechanizmach partycypacji obywatelskiej, w szczególności o możliwościach udziału młodzieży w Budżet Obywatelski Miasta Krakowa.

Raport został opracowany przez uczestników projektu i przedstawia nasze doświadczenia, obserwacje oraz wnioski z działań realizowanych w latach 2024–2025. Dokument opisuje kolejne etapy projektu – od wizyty studyjnej i poznawania dobrych praktyk, przez spotkania dzielnicowe i maraton pisanie wniosków, aż po obóz młodych liderów. Raport zawiera także analizę wpływu projektu na uczestników oraz rekomendacje dotyczące polityki młodzieżowej i angażowania młodych mieszkańców w procesy decyzyjne.

Naszym celem było nie tylko poznanie mechanizmów partycypacji obywatelskiej, ale również aktywne włączenie się w działania na rzecz naszego miasta oraz wypracowanie konkretnych propozycji projektów, które mogłyby zostać zrealizowane w ramach Budżetu Obywatelskiego.

Wizyta studyjna – poznawanie dobrych praktyk w zakresie partycypacji młodzieży

Pierwszym ważnym etapem projektu była wizyta studyjna, która odbyła się w dniach **27–29 maja 2024 r.** w mieście Pecz. W wyjeździe uczestniczyło pięciu uczestników projektu i mieli możliwość zapoznania się z przykładami działań wspierających aktywność obywatelską młodych ludzi.

Podczas wizyty odwiedziliśmy organizację pozarządową Nevelők Háza Egyesület, która od wielu lat współpracuje z władzami lokalnymi przy realizacji projektów edukacyjnych i społecznych skierowanych do młodzieży. Organizacja ta prowadzi liczne działania wspierające rozwój kompetencji obywatelskich młodych ludzi oraz promujące ich udział w życiu publicznym.

Pierwszego dnia wizyty spotkaliśmy się z zespołem organizacji oraz wolontariuszami, którzy opowiedzieli o realizowanych projektach oraz o swojej codziennej pracy. Dowiedzieliśmy się, jak organizowane są działania edukacyjne dla młodzieży, jakie metody pracy stosowane są w projektach obywatelskich oraz jak budowane są partnerstwa z instytucjami publicznymi.

W kolejnych dniach odwiedziliśmy również ratusz miasta, gdzie mieliśmy okazję spotkać się z przedstawicielami władz lokalnych odpowiedzialnymi za politykę młodzieżową. Podczas spotkania zaprezentowano nam strategię rozwoju działań skierowanych do młodzieży oraz omówiono sposób współpracy miasta z organizacjami społecznymi i instytucjami edukacyjnymi.

Szczególną uwagę poświęcono kwestii promocji Budżetu Obywatelskiego oraz metodom angażowania mieszkańców w procesy decyzyjne. Dyskusje dotyczyły m.in. sposobów informowania mieszkańców o możliwości zgłaszania projektów, organizacji konsultacji społecznych oraz budowania zaufania między władzami lokalnymi a społecznością.

Podczas wizyty odbyło się również kilka paneli dyskusyjnych, w trakcie których uczestnicy wymieniali się doświadczeniami dotyczącymi aktywizacji młodzieży. Rozmawialiśmy o wyzwaniach związanych z angażowaniem młodych ludzi w działania obywatelskie oraz o sposobach zwiększania ich motywacji do udziału w procesach partycypacyjnych.

Wizyta studyjna była dla nas ważnym źródłem inspiracji i pokazała, że aktywne uczestnictwo młodzieży w życiu publicznym jest możliwe, jeśli stworzy się odpowiednie warunki do dialogu i współpracy.

Spotkania dzielnicowe młodzieży

Jednym z najważniejszych etapów projektu było przeprowadzenie spotkań dzielnicowych młodzieży, które miały na celu zebranie pomysłów młodych mieszkańców miasta dotyczących zmian, jakie chcieliby zobaczyć w swojej najbliższej okolicy oraz w całym mieście. Spotkania były dla nas okazją do rozmowy o tym, jak wygląda codzienne życie młodych ludzi w mieście, jakie wyzwania dostrzegamy w naszej przestrzeni oraz jakie rozwiązania mogłyby zostać wprowadzone w ramach miejskich mechanizmów partycypacyjnych, w szczególności poprzez Budżet Obywatelski Miasta Krakowa.

Spotkania dzielnicowe odbywały się w okresie od 15 listopada 2024 r. do 22 stycznia 2025 r. W tym czasie zorganizowaliśmy 10 spotkań, w których łącznie uczestniczyły 212 młode osoby – uczniowie szkół ponadpodstawowych, studenci oraz młodzi mieszkańcy różnych dzielnic miasta zainteresowani sprawami lokalnymi i możliwością wpływania na decyzje dotyczące przestrzeni publicznej.

Naszym celem nie było jedynie przedstawienie zasad Budżetu Obywatelskiego, ale przede wszystkim stworzenie przestrzeni do otwartej rozmowy o potrzebach młodzieży oraz wspólnego generowania pomysłów na działania, które mogłyby zostać zrealizowane w mieście. Dlatego zdecydowaliśmy się zastosować metodę pracy warsztatowej sprzyjającą dialogowi, kreatywności i wymianie doświadczeń.

Metodologia pracy – metoda World Café

Podczas spotkań wykorzystaliśmy metodę World Café, która jest jedną z popularnych metod pracy partycypacyjnej wykorzystywanych w procesach konsultacji społecznych i zbierania

pomysłów mieszkańców. Metoda ta pozwala na prowadzenie równoległych rozmów w małych grupach, a jednocześnie umożliwia uczestnikom poznanie różnych perspektyw oraz rozwijanie pomysłów zgłaszanych przez innych.

Na potrzeby spotkań przygotowaliśmy pięć stolików tematycznych, które odpowiadały najważniejszym obszarom funkcjonowania miasta i jednocześnie najczęściej pojawiającym się w rozmowach z młodzieżą

obszaram potrzeb i zainteresowań. Były to: zielen i ekologia, edukacja, kultura, infrastruktura, sport i rekreacja.

Każdy stolik był wyposażony w duże arkusze papieru, na których zapisywano pojawiające się pomysły, komentarze oraz wnioski z dyskusji. Dzięki temu kolejne osoby, które dołączały do rozmowy przy danym stoliku, mogły zapoznać się z wcześniejszymi propozycjami i rozwijać je lub proponować nowe rozwiązania.

Praca podczas spotkań była podzielona na trzy rundy dyskusji. W każdej rundzie uczestnicy pracowali przy jednym ze stolików tematycznych, a po jej zakończeniu zmieniali stoliki, przechodząc do innego obszaru tematycznego. Taka rotacja pozwalała na to, aby każdy uczestnik wziął udział w kilku różnych rozmowach i miał możliwość odniesienia się do wielu tematów.

Przy każdym stoliku znajdowała się również osoba pełniąca rolę gospodarza stolika – najczęściej jeden z młodych liderów zaangażowanych w projekt. Zadaniem gospodarza było wprowadzenie nowych uczestników w temat, krótkie podsumowanie wcześniejszych pomysłów oraz dbanie o to, aby wszystkie pojawiające się propozycje były zapisywane. Dzięki temu kolejne rundy rozmów były kontynuacją wcześniejszych dyskusji.

Na tym etapie nie próbowaliśmy tworzyć gotowych projektów do zgłoszenia w Budżecie Obywatelskim. Chodziło przede wszystkim o zebranie pomysłów oraz o rozmowę o tym, co w mieście działa dobrze, a co można byłoby zmienić lub poprawić. Uczestnicy mogli zgłaszać zarówno konkretne propozycje działań, jak i bardziej ogólne pomysły dotyczące przestrzeni miejskiej, transportu, zieleni czy oferty kulturalnej.

Dzięki takiej formule rozmowy były bardzo swobodne i kreatywne. Pomysły często powstawały spontanicznie, a jedna propozycja prowadziła do kolejnej. Uczestnicy inspirowali się nawzajem, dopisywali nowe elementy do wcześniej zgłoszonych pomysłów albo proponowali zupełnie nowe rozwiązania.

Jedna z uczestniczek spotkania powiedziała po warsztatach:

„Fajne było to, że można było przechodzić między stolikami i zobaczyć, co wymyślili inni. Czasem ktoś rzucił jakiś pomysł, a po chwili już kilka osób dorzucało coś od siebie i robiło się z tego coś dużo większego.”

Inny uczestnik zwrócił uwagę na to, że taka forma rozmowy pozwalała łatwiej się włączyć w dyskusję:

„Na początku trochę się stresowałem, ale przy stoliku łatwiej było coś powiedzieć niż na forum. A jak już zaczęliśmy rozmawiać, to pomysły pojawiały się same.”

Zebrane podczas spotkań mapy pomysłów zapisywane na papierowych obrusach zostały następnie przeanalizowane przez zespół projektowy. Pozwoliło to uporządkować zgłoszone propozycje i pogrupować je według głównych obszarów tematycznych.

Lista pomysłów zebranych podczas spotkań dzielnicowych stała się podstawą do dalszych działań w projekcie, w szczególności maratonu pisania wniosków, podczas którego część z tych koncepcji została rozwinięta w konkretne projekty zgłoszone do Budżetu Obywatelskiego.

Spotkania dzielnicowe pokazały nam również, jak duży potencjał do działania ma młodzież oraz jak ważne jest tworzenie przestrzeni do rozmowy o sprawach lokalnych. Dla wielu uczestników było to pierwsze doświadczenie związane z realnym wpływem na sprawy miasta oraz pierwsza okazja do poznania mechanizmów partycypacji obywatelskiej.

Jak podsumował jeden z uczestników:

„Zwykle mówi się, że młodzi się nie interesują miastem, ale moim zdaniem jest odwrotnie. Po prostu rzadko ktoś nas o to pyta. Jak dostaliśmy przestrzeń do rozmowy, to pomysłów było naprawdę dużo.”

Pomysły młodzieży na projekty do Budżetu Obywatelskiego

Podczas spotkań dzielnicowych realizowanych w dniach 15.11.2024–22.01.2025 wspólnie z innymi młodymi mieszkańcami zastanawialiśmy się, jakie działania mogłyby zostać zrealizowane w naszym mieście w ramach Budżetu Obywatelskiego. W trakcie warsztatów analizowaliśmy potrzeby naszych dzielnic, rozmawialiśmy o problemach zauważanych przez młodych ludzi w codziennym funkcjonowaniu miasta oraz zastanawialiśmy się nad rozwiązaniami, które mogłyby poprawić jakość życia mieszkańców.

Pracowaliśmy w kilku grupach tematycznych, co pozwoliło nam uporządkować pomysły i przyjrzeć się im z różnych perspektyw. W wyniku tych prac powstało kilkadziesiąt propozycji projektów. Dla przejrzystości podzieliliśmy je na pięć głównych obszarów: zieleni i ekologia, edukacja, kultura, infrastruktura oraz sport i rekreacja. Taki podział pomógł nam dostrzec, które obszary życia miasta są szczególnie ważne dla młodych mieszkańców oraz gdzie najczęściej widzimy potrzebę zmian.

W trakcie spotkań zauważyliśmy, że wiele pomysłów koncentruje się wokół jakości przestrzeni publicznej, dostępności zieleni, edukacji praktycznej oraz możliwości spędzania czasu wolnego w sposób aktywny i rozwijający. Jednocześnie pojawiało się wiele propozycji dotyczących działań ekologicznych, integracji mieszkańców oraz zwiększania dostępności różnych usług dla młodzieży.

Poniżej przedstawiamy najważniejsze kierunki pomysłów wypracowanych podczas spotkań dzielnicowych. Pełna lista wszystkich propozycji przygotowanych przez uczestników spotkań znajduje się w załączniku do niniejszej publikacji.

Zieleni i ekologia

Jedną z najczęściej pojawiających się kategorii były pomysły dotyczące środowiska naturalnego oraz zwiększania ilości zieleni w mieście. Podczas dyskusji wielokrotnie podkreślaliśmy znaczenie terenów zielonych dla zdrowia mieszkańców, jakości powietrza oraz komfortu życia w mieście.

Wśród propozycji pojawiły się pomysły tworzenia nowych parków i skwerów w dzielnicach o dużej gęstości zabudowy. Zwracaliśmy uwagę, że dostęp do zieleni jest szczególnie ważny w miejscach, gdzie mieszkańcy mają ograniczone możliwości wypoczynku na świeżym powietrzu. Wskazywaliśmy także możliwość zagospodarowania niektórych terenów miejskich na niewielkie parki osiedlowe lub miejsca rekreacji.

Wiele pomysłów dotyczyło również wprowadzania rozwiązań sprzyjających bioróżnorodności. Jedną z propozycji było tworzenie łąk kwietnych w parkach, na terenach zielonych oraz wzdłuż ciągów komunikacyjnych. Uczestnicy spotkań zwracali uwagę, że

takie rozwiązania są korzystne dla owadów zapylających, a jednocześnie mogą stanowić estetyczny element przestrzeni miejskiej.

Duże zainteresowanie wzbudziła także idea ogrodów społecznych. Proponowaliśmy tworzenie miejsc, w których mieszkańcy mogliby wspólnie uprawiać warzywa, zioła i owoce. Takie ogrody mogłyby pełnić funkcję integracyjną, edukacyjną i rekreacyjną, a jednocześnie promować bardziej ekologiczny styl życia.

W trakcie spotkań pojawiły się również pomysły dotyczące sadzenia większej liczby drzew w mieście. Zwracaliśmy uwagę na rolę drzew w obniżaniu temperatury w czasie upałów, poprawie jakości powietrza oraz zwiększaniu estetyki przestrzeni publicznych. Proponowaliśmy także tworzenie alei drzew owocowych, które mogłyby być dostępne dla mieszkańców.

Część pomysłów dotyczyła wprowadzania zielonej infrastruktury w przestrzeni miejskiej. Wśród propozycji pojawiły się między innymi zielone przystanki komunikacji miejskiej, na których dachach i ścianach mogłyby rosnąć rośliny, a także zielone dachy na budynkach publicznych. Takie rozwiązania mogłyby poprawiać mikroklimat w mieście oraz zwiększać powierzchnię biologicznie czynną.

W trakcie spotkań rozmawialiśmy również o ograniczaniu ilości odpadów i promowaniu bardziej odpowiedzialnej konsumpcji. Jednym z pomysłów było wprowadzenie systemu automatów do zwrotu butelek, które działałyby na zasadzie kaucji. Tego typu rozwiązanie mogłoby zachęcić mieszkańców do oddawania opakowań i ograniczyć ilość odpadów w przestrzeni publicznej.

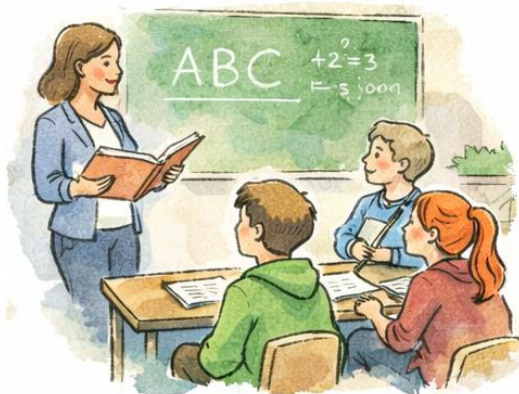
Pojawiły się także pomysły dotyczące wymiany ubrań w szkołach oraz organizowania wydarzeń promujących ideę ponownego wykorzystania przedmiotów. Takie działania mogłyby przyczynić się do ograniczenia nadprodukcji odzieży oraz zwiększenia świadomości ekologicznej młodych ludzi.

Wśród propozycji znalazły się również działania związane z ochroną zwierząt w mieście. Uczestnicy spotkań proponowali między innymi tworzenie domków dla jeży w parkach, rozwijanie miejskich pasiek oraz sadzenie roślin sprzyjających owadom zapylającym.

Edukacja

Drugim ważnym obszarem pomysłów były projekty związane z edukacją. Podczas spotkań często podkreślaliśmy, że szkoła powinna przygotowywać młodych ludzi do realnych wyzwań dorosłego życia, a nie tylko do zdawania egzaminów.

Jednym z najczęściej pojawiających się tematów była kwestia zdrowia psychicznego młodzieży. Wielu uczestników wskazywało, że uczniowie doświadczają dużego stresu związanego z nauką, egzaminami i oczekiwaniami społecznymi. Dlatego pojawiły się pomysły organizowania warsztatów dotyczących radzenia sobie ze stresem, technik relaksacyjnych oraz budowania równowagi między nauką a odpoczynkiem.

W trakcie spotkań pojawiły się także pomysły związane z edukacją finansową. Proponowaliśmy organizowanie prelekcji i warsztatów, które pomogłyby młodym ludziom zrozumieć podstawy zarządzania budżetem, oszczędzania oraz podejmowania odpowiedzialnych decyzji finansowych.

Uczestnicy wskazywali również na potrzebę rozwijania praktycznych umiejętności życiowych. Wśród pomysłów znalazły się warsztaty dotyczące gotowania, podstaw prawa, załatwiania spraw urzędowych czy planowania kariery zawodowej.

Ważnym tematem była także równość dostępu do edukacji. Jedną z propozycji było stworzenie programu wspierającego uczniów przygotowujących się do matury poprzez dofinansowanie korepetycji lub organizowanie bezpłatnych zajęć przygotowawczych.

Pojawiały się również pomysły dotyczące zwiększenia dostępności pomocy psychologicznej w szkołach oraz poprawy dostępności infrastruktury szkolnej dla osób z niepełnosprawnościami.

Kultura

Trzecią kategorią pomysłów były projekty związane z kulturą oraz życiem artystycznym miasta. W trakcie spotkań podkreślaliśmy, że kultura może być ważnym narzędziem integracji społecznej oraz sposobem na rozwijanie pasji młodych ludzi.

Wśród propozycji pojawiły się pomysły organizowania festiwalu tematycznych, wydarzeń muzycznych oraz spotkań z artystami. Uczestnicy proponowali także organizowanie koncertów młodych muzyków w przestrzeni miejskiej oraz tworzenie miejsc, w których początkujący artyści mogliby prezentować swoją twórczość.

Pojawiły się także pomysły związane z popularyzacją historii miasta. Wśród nich znalazły się gry miejskie dotyczące historii Krakowa oraz wydarzenia edukacyjne organizowane w przestrzeni publicznej.

Niektórzy uczestnicy proponowali również tworzenie legalnych przestrzeni dla street artu i murali, które mogłyby wzbogacić wizualny charakter miasta i jednocześnie stanowić platformę dla młodych artystów.

Infrastruktura

Kolejna grupa pomysłów dotyczyła infrastruktury miejskiej i transportu. Podczas spotkań wiele osób zwracało uwagę na potrzebę usprawnienia komunikacji miejskiej oraz zwiększenia komfortu poruszania się po mieście.

Wśród propozycji pojawiły się pomysły rozwoju sieci tramwajowej, zwiększenia liczby połączeń nocnych oraz poprawy synchronizacji sygnalizacji świetlnej.

Uczestnicy proponowali także rozwijanie systemów informacji pasażerskiej, które umożliwiałyby śledzenie lokalizacji autobusów i tramwajów w czasie rzeczywistym.

W trakcie spotkań pojawiały się również pomysły dotyczące zwiększenia liczby parkingów typu park and ride oraz poprawy infrastruktury dla rowerzystów i pieszych, w tym budowy nowych ścieżek rowerowych i stacji naprawy rowerów.

Sport i rekreacja

Ostatnią kategorią pomysłów były projekty związane z aktywnością fizyczną i rekreacją. Uczestnicy spotkań podkreślali, że dostęp do infrastruktury sportowej jest ważny dla zdrowia oraz jakości życia mieszkańców.

Wśród propozycji pojawiły się pomysły budowy nowych siłowni plenerowych, boisk sportowych oraz przestrzeni do treningów kalistenicznych.

Proponowaliśmy także rozwój infrastruktury rekreacyjnej nad wodą, tworzenie dodatkowych kąpielisk miejskich oraz organizowanie wydarzeń sportowych dostępnych dla mieszkańców w różnym wieku.

W trakcie spotkań pojawiły się również pomysły budowy nowych obiektów sportowych, takich jak ścianki wspinaczkowe, boiska do siatkówki plażowej czy korty do padła.

Wnioski

Pomysły zgłoszone podczas spotkań dzielnicowych pokazują, że młodzi mieszkańcy Krakowa mają bardzo szeroką wizję rozwoju miasta. Nasze propozycje obejmują zarówno niewielkie inicjatywy lokalne, jak i bardziej ambitne projekty infrastrukturalne.

W wielu pomysłach powtarzały się wątki związane z ochroną środowiska, zdrowiem psychicznym młodzieży, dostępnością edukacji oraz potrzebą tworzenia przyjaznej przestrzeni publicznej. Pokazuje to, że młodzież postrzega rozwój miasta w sposób kompleksowy i długofalowy.

Zebrane propozycje stały się podstawą dalszych działań w projekcie, w szczególności podczas maratonu pisania wniosków do Budżetu Obywatelskiego, w trakcie którego część z nich została rozwinięta w konkretne projekty zgłoszone do kolejnej edycji programu. Pełny wykaz pomysłów wypracowanych podczas spotkań dzielnicowych znajduje się w załączniku do niniejszego raportu.

Maraton pisania wniosków – od pomysłu do projektu

Kolejnym ważnym etapem projektu „Ambasadorzy Lokalnej Zmiany” był maraton pisania wniosków do Budżetu Obywatelskiego, który odbył się 12 lutego oraz 20 lutego 2025 r. Spotkania te stanowiły naturalną kontynuację wcześniejszych warsztatów dzielnicowych i były skoncentrowane na przekształceniu wypracowanych pomysłów w konkretne projekty możliwe do zgłoszenia w ramach Budżet Obywatelski Miasta Krakowa.

W wydarzeniu wzięło udział 15 młodych osób, które wcześniej uczestniczyły w spotkaniach dzielnicowych i były szczególnie zainteresowane aktywnym włączeniem się w proces zgłaszania projektów do Budżetu Obywatelskiego. Celem maratonu było nie tylko przygotowanie wniosków projektowych, ale również rozwijanie kompetencji młodzieży w zakresie planowania inicjatyw społecznych, analizy potrzeb lokalnych oraz współpracy zespołowej.

Spotkania miały charakter warsztatowy i były prowadzone metodami edukacji pozaformalnej. Na początku uczestnicy zapoznali się szczegółowo z procedurą składania projektów do Budżetu Obywatelskiego. Omówione zostały najważniejsze elementy wniosku projektowego, takie jak opis projektu, określenie grupy odbiorców, uzasadnienie potrzeby realizacji projektu, wskazanie potencjalnej lokalizacji oraz przygotowanie wstępnego kosztorysu. Ważną częścią warsztatów było także omówienie kryteriów formalnych i merytorycznych, które brane są pod uwagę podczas oceny projektów przez jednostki miejskie.

Następnie uczestnicy rozpoczęli pracę w zespołach projektowych. Punktem wyjścia do tej pracy były pomysły zgłoszone podczas spotkań dzielnicowych. Młodzież analizowała je pod kątem ich wykonalności oraz zgodności z zasadami Budżetu Obywatelskiego. W wielu przypadkach konieczne było doprecyzowanie koncepcji projektu, określenie jego zakresu oraz oszacowanie kosztów realizacji.

Proces ten pozwolił uczestnikom lepiej zrozumieć, jak wygląda przygotowanie projektu od strony organizacyjnej i formalnej. W trakcie warsztatów młodzież uczyła się m.in.:

- jak formułować cele projektu w sposób jasny i konkretny,
- jak określać grupę docelową i przewidywane rezultaty działań,
- jak przygotować realistyczny kosztorys,
- jak uzasadnić potrzebę realizacji projektu w kontekście potrzeb mieszkańców.

Dla wielu uczestników był to pierwszy kontakt z procesem przygotowywania wniosku projektowego, dlatego warsztaty miały również ważny wymiar edukacyjny. Młodzi ludzie mogli zobaczyć, że stworzenie projektu wymaga nie tylko pomysłu, ale także umiejętności planowania, analizy i współpracy.

Efektem pracy podczas maratonu było opracowanie pięciu projektów, które zostały przygotowane do zgłoszenia w ramach Budżetu Obywatelskiego:

🌿 Zielony Dach Krakowa – stworzenie zielonej przestrzeni w sercu miasta
Projekt zakładał utworzenie zielonej przestrzeni na dachu jednego z budynków publicznych. Miejsce to miałyby pełnić funkcję ogrodu dostępnego dla mieszkańców oraz przestrzeni edukacyjnej, w której mogłyby odbywać się warsztaty ekologiczne.

🍏 Owocowe Miasto – więcej zieleni i drzew owocowych w Krakowie
Celem projektu było sadzenie drzew owocowych w przestrzeni miejskiej, szczególnie w parkach oraz na terenach osiedlowych. Projekt miał promować ideę wspólnych zasobów miejskich oraz zwiększać dostęp mieszkańców do zieleni.

🌸 Kwiaty dla Miasta – kwiatowa radość dla mieszkańców
Projekt zakładał tworzenie nowych rabat kwiatowych oraz łąk kwietnych w przestrzeni miejskiej. Celem inicjatywy było zwiększenie estetyki przestrzeni publicznej oraz wspieranie bioróżnorodności poprzez tworzenie miejsc przyjaznych dla owadów zapylających.

☐ StresPodKontrolą – szkoła bez stresu, pełna wsparcia i równowagi
Projekt koncentrował się na zdrowiu psychicznym młodzieży i zakładał organizację warsztatów dotyczących radzenia sobie ze stresem, presją szkolną oraz emocjami.

§ Rozwój prelekcji o finansach – edukacja finansowa dla młodych

Projekt miał na celu organizację cyklu spotkań i warsztatów dla młodzieży dotyczących zarządzania finansami osobistymi, oszczędzania oraz podstaw ekonomii.

Po złożeniu projektów rozpoczął się etap ich weryfikacji formalnej i merytorycznej przez odpowiednie jednostki miejskie. Proces ten obejmuje sprawdzenie zgodności projektów z obowiązującymi przepisami, możliwości ich realizacji oraz oszacowanie kosztów.

W wyniku przeprowadzonej weryfikacji pozytywną ocenę uzyskał jeden projekt przygotowany przez uczestników maratonu – „**Kwiaty dla Miasta – kwiatowa radość dla mieszkańców**”. Projekt ten spełnił wszystkie wymagania formalne oraz został uznany za możliwy do realizacji w ramach Budżetu Obywatelskiego.

Pozostałe projekty nie przeszły etapu weryfikacji z różnych powodów, takich jak ograniczenia formalne, trudności z określeniem jednoznacznej lokalizacji projektu lub kwestie związane z zakresem kompetencji poszczególnych jednostek miejskich. Jednocześnie w jednym przypadku proces weryfikacji stał się dla nas ważnym doświadczeniem dialogu z administracją publiczną.

Projekt „**Zielony Dach Krakowa – stworzenie zielonej przestrzeni w sercu miasta**” wzbudził zainteresowanie urzędników i został szczegółowo przeanalizowany przez przedstawicieli Urzędu Miasta Krakowa. W związku z tym zostaliśmy zaproszeni na spotkanie konsultacyjne dotyczące możliwości realizacji tego pomysłu na budynku Urzędu Miasta Krakowa – Wydziału Geodezji przy ul. Grunwaldzkiej 8 w Krakowie.

Podczas spotkania przedstawiciele urzędu szczegółowo wyjaśnili, że realizacja projektu w zaproponowanej lokalizacji nie jest możliwa ze względów konstrukcyjnych – konstrukcja dachu budynku nie jest przystosowana do dodatkowego obciążenia, jakie wiązałoby się z utworzeniem ogrodu na dachu. Jednocześnie urzędnicy przedstawili nam proces oceny projektów oraz omówili techniczne i formalne aspekty, które muszą być brane pod uwagę przy planowaniu inwestycji w przestrzeni miejskiej.

Mimo że projekt ostatecznie nie został uznany za możliwy do realizacji w zaproponowanej formie, bardzo doceniliśmy fakt, że nasz pomysł został potraktowany poważnie i stał się punktem wyjścia do merytorycznej rozmowy z przedstawicielami miasta. Spotkanie pozwoliło nam lepiej zrozumieć ograniczenia techniczne związane z planowaniem inwestycji w przestrzeni miejskiej oraz pokazało, że dialog między młodymi mieszkańcami a administracją publiczną jest możliwy i potrzebny.

Jeden z uczestników maratonu podsumował to doświadczenie w następujący sposób:

„Nawet jeśli nie wszystkie projekty zostały zaakceptowane, to i tak dużo się nauczyliśmy. Teraz wiemy, jak wygląda cały proces i następnym razem będziemy mogli przygotować jeszcze lepsze projekty.”

Maraton pisania wniosków pokazał nam, że młodzież jest w stanie aktywnie uczestniczyć w procesie tworzenia projektów obywatelskich, jeśli otrzyma odpowiednie wsparcie i narzędzia. Jednocześnie doświadczenie to ujawniło, że proces przygotowania projektów do Budżetu Obywatelskiego może być dla młodych ludzi wymagający, zwłaszcza jeśli nie mają oni wcześniejszego doświadczenia w tego typu działaniach. Wnioski z maratonu stały się ważnym elementem dalszych dyskusji prowadzonych podczas obozu młodych liderów oraz przy formułowaniu rekomendacji dotyczących zwiększenia udziału młodzieży w procesach partycypacyjnych w mieście.

Obóz Młodych Liderów

Jednym z kluczowych działań realizowanych w ramach projektu był międzynarodowy Obóz Młodych Liderów, który odbył się w dniach 1–7 sierpnia 2025 r. na Węgrzech. Wydarzenie zostało zorganizowane przez Fundacja Antares we współpracy z organizacją partnerską Nevelök Háza Egyesület. W obozie uczestniczyła młodzież zaangażowana w działania

projektowe realizowane w swoich społecznościach lokalnych, w tym w inicjatywy związane z budżetem obywatelskim i aktywizmem młodzieżowym.

Celem obozu było wzmocnienie kompetencji leaderskich młodych ludzi oraz przygotowanie ich do podejmowania inicjatyw społecznych w swoich środowiskach. Program został zaprojektowany w oparciu o metodologię edukacji pozaformalnej, która zakłada aktywne uczestnictwo młodzieży w procesie uczenia się, wykorzystanie doświadczeń uczestników jako punktu wyjścia do pracy

warsztatowej oraz tworzenie bezpiecznej przestrzeni do eksperymentowania z nowymi pomysłami i rolami społecznymi.

Metody pracy obejmowały m.in. warsztaty, symulacje społeczne, gry edukacyjne, pracę projektową w małych grupach, refleksję indywidualną oraz ewaluację koleżeńską. Szczególną rolę odgrywał proces refleksji nad uczeniem się – uczestnicy prowadzili indywidualne notatniki refleksji, w których zapisywali najważniejsze doświadczenia i wnioski z kolejnych dni obozu.

Dzień 1 – integracja i budowanie zespołu

Pierwszy dzień programu został poświęcony przede wszystkim integracji uczestników oraz stworzeniu atmosfery sprzyjającej współpracy. Uczestnicy rozpoczęli pracę od działań zapoznawczych i integracyjnych, które pozwoliły im poznać się nawzajem oraz lepiej zrozumieć swoje motywacje do udziału w projekcie. W trakcie warsztatów uczestnicy przedstawiali swoje zainteresowania, doświadczenia w działaniach społecznych oraz oczekiwania wobec obozu.

Jednym z pierwszych elementów pracy było wspólne opracowanie kontraktu grupowego, czyli zestawu zasad określających sposób komunikacji, podejmowania decyzji oraz rozwiązywania ewentualnych konfliktów w trakcie obozu. Wypracowanie takich zasad przez samych uczestników zwiększało poczucie odpowiedzialności za atmosferę i przebieg wspólnej pracy.

W dalszej części dnia uczestnicy poznawali narzędzie Youthpass, które służy do dokumentowania efektów uczenia się w projektach młodzieżowych. Warsztat wprowadzał młodzież w ideę refleksyjnego uczenia się oraz pozwalał zrozumieć, w jaki sposób doświadczenia zdobyte podczas projektu mogą być wykorzystywane w dalszym rozwoju osobistym i zawodowym.

Wieczorem odbyło się wydarzenie międzykulturowe, podczas którego uczestnicy prezentowali elementy kultury swoich krajów i regionów – tradycje, muzykę, zwyczaje oraz charakterystyczne potrawy. Spotkanie to sprzyjało budowaniu relacji w grupie i pozwoliło uczestnikom lepiej zrozumieć różnorodność kulturową Europy.

Dzień 2 – równość i prawa obywatelskie

Drugi dzień obozu był poświęcony zagadnieniom równości, praw obywatelskich oraz roli młodzieży w społeczeństwie demokratycznym. Program rozpoczął się od warsztatów

antydiskryminacyjnych opartych na symulacyjnej metodzie „1 step forward”. Uczestnicy wcielali się w różne role społeczne i poprzez serię pytań obserwowali, w jaki sposób różne czynniki – takie jak pochodzenie społeczne, status ekonomiczny czy dostęp do edukacji – wpływają na możliwości życiowe jednostki.

Ćwiczenie to stało się punktem wyjścia do pogłębionej dyskusji na temat mechanizmów wykluczenia społecznego oraz znaczenia równości szans. W trakcie rozmów młodzież dzieliła się swoimi doświadczeniami oraz refleksjami dotyczącymi nierówności, które obserwują w swoich środowiskach.

W drugiej części dnia uczestnicy poznawali podstawowe założenia europejskiej polityki młodzieżowej oraz możliwości wpływania młodych ludzi na decyzje podejmowane na poziomie lokalnym i europejskim. Zajęcia miały formę gry symulacyjnej, w której uczestnicy wcielali się w role różnych interesariuszy – przedstawicieli młodzieży, samorządów lokalnych oraz organizacji społecznych.

Dzień 3 – projektowanie działań społecznych

Trzeci dzień obozu koncentrował się na rozwijaniu kompetencji związanych z przygotowywaniem projektów społecznych. W trakcie warsztatów zatytułowanych „Od potrzeby do projektu” uczestnicy analizowali problemy społeczne występujące w ich społecznościach lokalnych oraz zastanawiali się, w jaki sposób młodzież może aktywnie reagować na te wyzwania.

Praca warsztatowa obejmowała analizę potrzeb, formułowanie celów projektu oraz planowanie działań i rezultatów. Uczestnicy pracowali w małych grupach, przygotowując koncepcje inicjatyw społecznych, które mogłyby zostać zrealizowane w ich miejscowościach.

W drugiej części dnia uczestnicy pracowali nad rozwijaniem kompetencji krytycznego myślenia oraz analizy informacji. Warsztaty dotyczyły m.in. weryfikowania wiarygodności informacji w internecie oraz rozpoznawania manipulacji w mediach społecznościowych. Zajęcia zostały przeprowadzone w formie gry edukacyjnej typu escape room, która wymagała współpracy i logicznego rozwiązywania problemów.

Dzień 4 – narzędzia realizacji projektów

Czwarty dzień programu został poświęcony praktycznym narzędziom wspierającym realizację projektów społecznych. Uczestnicy poznawali różne narzędzia cyfrowe ułatwiające planowanie działań, zarządzanie zespołem oraz komunikację projektową. Warsztaty

obejmowały również elementy strategii komunikacyjnej – młodzież uczyła się, jak skutecznie promować inicjatywy społeczne oraz angażować lokalną społeczność w realizację projektów.

Druga część dnia dotyczyła wykorzystania sztuki jako narzędzia aktywizmu społecznego. Uczestnicy analizowali przykłady działań artystycznych wykorzystywanych w kampaniach społecznych, a następnie przygotowywali własne koncepcje działań artystycznych odnoszących się do problemów ważnych dla młodzieży.

Dzień 5 - prezentacja projektów i ewaluacja

Ostatni dzień obozu miał charakter podsumowujący. Uczestnicy pracowali w grupach nad dopracowaniem koncepcji projektów społecznych przygotowanych w poprzednich dniach. Każda grupa opracowała prezentację swojego pomysłu obejmującą opis problemu, plan działań oraz oczekiwane rezultaty.

Prezentacje projektów stały się okazją do wspólnej dyskusji oraz udzielania informacji zwrotnej przez innych uczestników i trenerów. Dzięki temu młodzież mogła udoskonalić swoje pomysły oraz lepiej zrozumieć proces planowania działań społecznych.

W końcowej części dnia przeprowadzono ewaluację całego obozu. Uczestnicy powrócili także do swoich notatników refleksji, w których podsumowywali zdobyte doświadczenia i kompetencje.

Wpływ obozu na uczestników

Obóz Młodych Liderów odegrał istotną rolę w procesie rozwoju kompetencji młodzieży uczestniczącej w projekcie. Uczestnicy mieli możliwość zdobycia nowych umiejętności związanych z planowaniem i realizacją inicjatyw społecznych, a także rozwijania kompetencji interpersonalnych, takich jak komunikacja, współpraca w zespole czy prowadzenie dyskusji.

Istotnym rezultatem obozu było również wzmocnienie poczucia sprawczości młodych ludzi. Wielu uczestników podkreślało, że udział w projekcie pozwolił im uwierzyć w możliwość realnego wpływania na swoje otoczenie.

Do najważniejszych efektów udziału młodzieży w obozie można zaliczyć:

- rozwój kompetencji liderek i projektowych,
- zwiększenie świadomości obywatelskiej i społecznej,
- wzmocnienie umiejętności pracy zespołowej,
- rozwój krytycznego myślenia i kompetencji medialnych,

17

**Współfinansowane przez
Unię Europejską**

- wzrost motywacji do angażowania się w działania społeczne w swoich społecznościach lokalnych.

Doświadczenia zdobyte podczas obozu stanowiły ważne wsparcie dla młodzieży w dalszych działaniach projektowych, w tym w przygotowywaniu inicjatyw zgłaszanych do budżetu obywatelskiego oraz w realizacji lokalnych projektów społecznych.

Wnioski i rekomendacje młodzieży

Realizacja projektu pozwoliła nam nie tylko zdobyć nowe kompetencje i doświadczenia, ale przede wszystkim lepiej zrozumieć mechanizmy funkcjonowania partycypacji obywatelskiej na poziomie lokalnym. Udział w spotkaniach dzielnicowych, przygotowywanie własnych pomysłów do budżetu obywatelskiego, maraton pisania wniosków, wizyta studyjna oraz obóz młodych liderów umożliwiły nam spojrzenie na proces decyzyjny z perspektywy mieszkańców, którzy chcą aktywnie współtworzyć swoje miasto.

Podczas wszystkich działań projektowych staraliśmy się nie tylko generować pomysły na konkretne inicjatywy, ale również zastanawiać się nad tym, co sprawia, że młodzież chce lub nie chce angażować się w sprawy publiczne. Wspólnie analizowaliśmy bariery, z którymi spotykają się młodzi ludzie, a także zastanawialiśmy się nad tym, jakie działania mogłyby pomóc w ich przezwyciężeniu. Wnioski i rekomendacje przedstawione poniżej są wynikiem wielu rozmów, warsztatów oraz refleksji prowadzonych podczas całego projektu.

Potrzeba większej widoczności Budżetu Obywatelskiego wśród młodzieży

Jednym z najczęściej pojawiających się wniosków była konieczność lepszego informowania młodych ludzi o możliwości udziału w budżecie obywatelskim. W trakcie spotkań dzielnicowych wiele osób przyznawało, że wcześniej nie wiedziało, że młodzież również może zgłaszać projekty lub głosować na propozycje mieszkańców.

Zauważyliśmy, że informacje o budżecie obywatelskim najczęściej docierają do młodych ludzi przypadkowo – poprzez media społecznościowe lub znajomych – a nie

poprzez systematyczną komunikację skierowaną bezpośrednio do młodzieży. Brakuje działań promocyjnych prowadzonych w szkołach oraz przestrzeniach, w których młodzież spędza czas na co dzień.

Dlatego rekomendujemy, aby działania informacyjne dotyczące budżetu obywatelskiego były prowadzone w sposób bardziej dostosowany do młodego odbiorcy. Mogłyby one obejmować warsztaty w szkołach, spotkania informacyjne prowadzone przez młodych liderów, a także kampanie w mediach społecznościowych przygotowane we współpracy z młodzieżą.

Znaczenie wsparcia merytorycznego dla młodych autorów projektów

Drugim ważnym wnioskiem wynikającym z doświadczeń projektu jest potrzeba zapewnienia młodzieży większego wsparcia w przygotowywaniu projektów do budżetu obywatelskiego. Sam pomysł na projekt często pojawia się stosunkowo łatwo, jednak przełożenie go na formalny wniosek wymaga wiedzy dotyczącej procedur administracyjnych, budżetowania czy planowania działań.

Podczas maratonu pisania wniosków przekonaliśmy się, jak ważna jest obecność osób, które potrafią wytłumaczyć zawile procedury w przystępny sposób i pomóc młodym ludziom w dopracowaniu ich pomysłów. Dzięki takiemu wsparciu możliwe było przygotowanie pięciu pełnych projektów.

Jednocześnie doświadczenie weryfikacji projektów pokazało, że wiele inicjatyw młodzieżowych odpada na etapie formalnym. Z pięciu przygotowanych przez nas propozycji tylko jedna – „**Kwiaty dla Miasta – kwiatowa radość dla mieszkańców**” – przeszła pozytywną weryfikację.

Z perspektywy młodzieży oznacza to, że proces przygotowania projektu powinien być bardziej wspierający i edukacyjny. Rekomendujemy organizowanie warsztatów projektowych, konsultacji z ekspertami oraz spotkań informacyjnych, podczas których młodzi ludzie mogliby uzyskać pomoc w dopracowaniu swoich pomysłów jeszcze przed złożeniem wniosku.

Potrzeba tworzenia przestrzeni dialogu między młodzieżą a samorządem

W trakcie projektu wielokrotnie podkreślaliśmy znaczenie bezpośredniego dialogu pomiędzy młodzieżą a przedstawicielami władz lokalnych. Spotkania z osobami odpowiedzialnymi za politykę młodzieżową czy proces budżetu obywatelskiego pozwalają młodym ludziom lepiej

zrozumieć sposób podejmowania decyzji w mieście, a jednocześnie umożliwiającą decydującym poznanie perspektywy młodzieży.

Inspiracją w tym zakresie była dla nas wizyta studyjna w Pécs na Węgry, podczas której mogliśmy zobaczyć przykłady współpracy między organizacjami społecznymi a samorządem. Spotkanie z przedstawicielami władz miasta pokazało nam, że dialog między młodzieżą a instytucjami publicznymi może być prowadzony w sposób partnerski i otwarty.

W związku z tym rekomendujemy tworzenie regularnych przestrzeni dialogu, takich jak spotkania konsultacyjne, młodzieżowe fora dyskusyjne czy panele obywatelskie z udziałem młodych mieszkańców.

Wzmacnianie kompetencji obywatelskich młodzieży

Projekt pokazał nam również, jak duże znaczenie ma rozwijanie kompetencji obywatelskich. Wielu uczestników podkreślało, że wcześniej nie mieli okazji uczyć się w praktyce, jak działa demokracja lokalna i w jaki sposób można wpływać na decyzje dotyczące przestrzeni miejskiej.

Warsztaty realizowane podczas spotkań dzielnicowych oraz obozu młodych liderów pozwoliły nam zdobyć wiedzę dotyczącą m.in.:

- planowania projektów społecznych,
- identyfikowania potrzeb lokalnych społeczności,
- współpracy w grupie,
- komunikacji z instytucjami publicznymi.

Dzięki temu młodzi uczestnicy projektu zaczęli postrzegać siebie jako osoby, które mogą realnie wpływać na swoje otoczenie.

Znaczenie współpracy młodzieży z organizacjami społecznymi

Realizacja projektu pokazała również, jak ważną rolę w aktywizacji młodzieży mogą odgrywać organizacje pozarządowe. Dzięki wsparciu i doświadczeniu organizacji takich jak Fundacja Antares młodzi ludzie mogli zdobyć wiedzę, narzędzia oraz przestrzeń do rozwijania własnych inicjatyw.

Organizacje społeczne pełnią często rolę pomostu między młodzieżą a instytucjami publicznymi. Dzięki nim młodzi ludzie mogą łatwiej angażować się w działania społeczne, zdobywać doświadczenie projektowe oraz rozwijać kompetencje liderские.

Rekomendujemy dalsze wspieranie współpracy między organizacjami młodzieżowymi, instytucjami edukacyjnymi oraz samorządem lokalnym. Taka współpraca pozwala tworzyć trwałe struktury wspierające aktywność młodych mieszkańców.

Wzmacnianie poczucia sprawczości młodych ludzi

Jednym z najważniejszych efektów projektu było wzmocnienie poczucia sprawczości wśród uczestników. Wielu młodych ludzi podkreślało, że wcześniej nie wierzyli, iż ich pomysły mogą zostać zrealizowane lub że mają realny wpływ na swoje otoczenie.

Udział w projekcie pozwolił im przekonać się, że nawet niewielkie inicjatywy mogą prowadzić do realnych zmian w przestrzeni miejskiej i życiu społeczności lokalnych.

Podsumowanie rekomendacji młodzieży

Na podstawie doświadczeń zdobytych podczas realizacji projektu formułujemy następujące kluczowe rekomendacje:

1. zwiększenie działań informacyjnych dotyczących budżetu obywatelskiego skierowanych do młodzieży,
2. organizowanie warsztatów i konsultacji wspierających młodych ludzi w przygotowywaniu projektów,
3. tworzenie stałych przestrzeni dialogu między młodzieżą a władzami lokalnymi,
4. rozwijanie programów edukacji obywatelskiej w szkołach i organizacjach młodzieżowych,
5. wzmacnianie współpracy między organizacjami pozarządowymi, szkołami i samorządem,
6. wspieranie inicjatyw rozwijających kompetencje liderские młodych ludzi.

Jesteśmy przekonani, że realizacja tych rekomendacji może przyczynić się do zwiększenia udziału młodzieży w procesach decyzyjnych oraz do budowania bardziej otwartych i partycypacyjnych społeczności lokalnych.

